

Manuál postupu při řešení šikany ve třídě.

Základní shrnutí jednotlivých kroků při řešení šikany 1., 2., případně počátečního 3. stupně šikany, v duchu hesla „Kdo není připraven, je zaskočen“.

1. Oči otevřené

V případě, že má pedagog či jiný pedagogický nebo nepedagogický pracovník podezření na výskyt šikany, je nutné s takovým podezřením **dále naložit**. Svědky šikany mohou být spolužáci, učitelé, vedení školy, ale i nepedagogičtí pracovníci (kuchařka, školník...). Šikana, kterou dospělý přehlíží, je pro oběť ještě bolestnější a pro útočníky takové přehlížení znamená jasný vzkaz – „Můžeme pokračovat, nikdo nám nic neudělá.“. Vyvarujte se postoje obviňování oběti, kdy sami přeneseme na oběť vinu za ubližování. „Pepo, kdybys neprovokoval, nedělali by ti to“

2. Hlavy dohromady

Svá pozorování, podezření a dojmy je nezbytné **diskutovat s dalšími kolegy** z pedagogického sboru. Konzultací s kolegy se může dotvořit celistvější obrázek situace.

Doporučujeme obezřetně přistupovat k použití slova šikana v komunikaci s kolegy – slovo může vyvolat paniku a kontraproduktivní jednání. Kolegy důrazně upozorněte, aby se **nejali situaci sami vyšetřovat**. Požádejte je nicméně o informaci, zda si nevšimli při výuce chování, které by naznačovalo, že se ve třídě některé z dětí nemá dobře. Zároveň kolegy požádejte, aby **zvýšili dozor** v dané třídě, na chodbách či v místech, kde máte podezření, že k šikaně dochází (šatny, toalety, jídelna).

3. Informujeme

Řešit situaci „po vlastní ose“ je chybou. Svá podezření vždy **oznamte vedení školy, třídnímu učiteli**, ale také **školnímu poradenskému pracovišti**, které tvoří školní metodik prevence, výchovný poradce, školní speciální pedagog. Vedení školy má povinnost podezření na šikanu prošetřit.

Informování dalších osob je nezbytné nejen pro zajištění **správného postupu** řešení šikany, ale také proto, že v průběhu celého procesu vyšetřování je nezbytné **zajistit bezpečí oběti** (zvýšený dohled, bezpečnost při příchodu a odchodu dítěte do a ze školy).

4. Fáze rozhovorů

V dalším kroku přicházejí na řadu **rozhovory**. „Garantem“ pohovorů je školní speciální pedagog.

V ideálním případě by rozhovory se svědky, obětí i agresory měly proběhnout **v jeden den**. Rozhovory s obětí a agresory probíhají vždy individuálně, je **nepřípustné konfrontovat oběť s agresorem**.

Jako první hovoříme s **informátorem**, tedy osobou, která na situaci upozornila.

V případě, že šikanu odhalíme sami, hovoříme nejprve s **obětí a poté se svědky**. Jako svědky volíme žáky, kteří s obětí kamarádí, případně takové žáky, kteří oběť neodmítají a jsou **nezávislí na agresorech**. Rozhovory se svědky i s obětí vedeme s velkou mírou **diskrétnosti** a se zajištěním **důvěrnosti informací**. K oběti přistupujeme **velmi citlivě**, je důležité vyjádřit pochopení, podporu a ochotu pomoci.

Cílem rozhovorů je zjistit odpovědi na následující otázky:

Kdo? – Kdo je obětí šikany, komu je ubližováno. Obětí může být i více, žáci tuto skutečnost mohou i nemusejí reflektovat. Kolik je agresorů a v jaké míře se do jednání zapojují.

Kdy? – Jak dlouho se už takové chování objevuje, kdy k němu došlo poprvé a kdy naposledy.

Jak? – Jakým způsobem šikana probíhá, tedy co se dotyčnému děje (bití, nadávky, ponižování, šikana v kyberprostoru...).

Kde? – Kde se toto chování nejčastěji projevuje (v šatně, ve třídě, v jídelně, mimo školu...). I přes případné zjištění, že se valná většina jednání děje mimo školu, neznamená to, že by škola měla nad situací zavírat oči.

Finální fáze rozhovorů probíhá s **agresorem/agresory**. Při rozhovoru „nemlžíme“, je vhodné jasně oznámit, že máme informace, že se situace děje a budou z ní vyvozeny důsledky, ale dáváme prostor, aby se k ní nejprve samostatně vyjádřili. Je-li agresorů více, je nezbytné, aby rozhovory proběhly v **rychlém sledu** či **najednou**, aby neměli možnost se na výpovědi domluvit.

V průběhu všech rozhovorů sledujeme, zda jednání, které je popisováno, nevykazuje známky **trestného činu**. V případě, že ano, je nutné celou situaci řešit ve spolupráci s Policií ČR a OSPOD.

5. Kontaktování rodičů

Rodiče žáků (obětí i agresorů) je nezbytné **informovat o zjištěních a závěrech vyšetřování** a domluvit se na **dalších opatřeních**, která budou přijata vůči oběti, agresorům a třídě jako celku. Rozhovory probíhají **vždy individuálně**.

Rodiče agresorů informujeme až **po skončení vyšetřování**. Účelem kontaktu s rodiči agresorů je seznámení rodičů se situací a s výchovnými či jinými opatřeními, která škola přijme. **Výchovné komise** se účastní ředitel školy, školní metodik prevence, školní speciální pedagog, výchovný poradce, třídní učitel, žák-agresor a jeho rodiče. Je vhodné postupovat od seznámení rodičů s problémem, přes vyjádření pedagogů, vyjádřená žáka, rodičů, následné projednání rozhodnutí výchovné komise za „zavřenými dveřmi“ a seznámení rodičů a žáka se závěry komise (důtka, podmíněčné vyloučení, vyloučení, snížená známka z chování...). V případě potřeby komise zákonným zástupcům doporučí péči v pedagogicko-psychologické poradně, středisku výchovné péče aj. V případě, že rodiče odmítají kontakt a spolupráci se školou, situace bude oznámena na OSPOD, popř. Policii ČR.

Rodiče oběti lze **informovat dříve**, například je-li nezbytné oběť z důvodu bezpečnosti poslat domů či v případě, že chceme zjistit doplňující informace o nepřímých znacích šikany, kterých si mohli všimnout. Po realizaci výchovné komise s rodiči agresora **sdělujeme rodičům oběti rozhodnutí komise**.

Finální fází je **informování ostatních rodičů** o výskytu a řešení šikany na třídních schůzkách – v počátečních stádiích šikany lze informovat na pravidelné třídní schůzce, na které však musí být přítomen také školní metodik prevence či jiný pracovník vyškolený pro řešení šikany. Rodiče v rámci třídní schůzky **stručně a strukturovaně** informujeme, je však nezbytné zabránit započetí nového procesu řešení situace plného emocí.

6. Péče o třídu jako celek

Nezbytným krokem po ukončení vyšetřování šikany a přijetí výchovných opatření je **informování ostatních žáků třídy**. Žáky s případem seznamujeme **na obecné úrovni**, opětovně provádíme seznámení třídy se školním řádem. Deklarujeme **jasně negativní postoj** k násilnému chování.

Třídu, která prošla zkušeností se šikanou, je nutné vnímat jako třídu **křehkou a rizikovou**, je tedy nezbytné znovu nastolit bezpečné a přátelské prostředí. K tomuto účelu slouží **intervenční programy**, které může realizovat školený metodik primární prevence či externí organizace zabývající se primární prevencí.